

ARTHUR
MERGHELYNCK
PASSIES VAN EEN EDELMAN

KASTEEL BEAUVOORDE HOTEL-MUSEUM MERGHELYNCK

ARTHUR
MERGHELYNCK
PASSIES VAN EEN EDELMAN

DE GENEALOOG

Pieter Donche

De slaapkamer van
mevrouw in het Hotel-
Museum Merghelynck.

[Foto: Toon Coussement, Collectie
Hotel-Museum Merghelynck]

Pr
M
ja
H
st

Begin maart 1871 was Arthur Merghelynck achttien jaar geworden, een leeftijd om zich stilaan te bezinnen over de weg die iemand in het volwassen leven wil bewandelen. Daarin zou hij al heel snel alleen komen te staan: zijn vader was al vijf jaar overleden en acht maand later overleed ook zijn moeder. Zijn enige broer, de acht jaar oudere Ferdinand, huwde het jaar daarop en zou als advocaat meestal in Elsene verblijven. Hij erfde op jonge leeftijd een aanzienlijk fortuin. Een beroepsinkomen om van te leven had hij niet nodig en hij zou gewoon als 'eigenaar' door het leven kunnen gaan, genietend van zijn welstand. Maar tijdens de grote vakantie van dat jaar had hij een ontmoeting die zijn hele verdere leven zou bepalen. In september maakte hij kennis met Jules Cordonnier, een ijverige raadpleger en bewerker van de Ieperse archievenschat. Hij toonde Merghelynck enkele van zijn handschriften over Ieperse families, verlicht met ingekleurde wapenschilden. Die spraken zeer tot Arthur Merghelyncks jeugdige verbeelding. Hij werd aangestoken door het virus van genealogisch onderzoek en wel in die mate dat de ontmoeting volledig besliste over de weg die hij zou inslaan¹. Genealogie, maar dan wel op basis van diepgaand en zeer uitgebreid archiefonderzoek werd één van zijn grote passies.

EERSTE STAPPEN

Enige tijd later maakte hij kennis met jonker Amedée vander Stichele de Maubus (†1882), met wie hij zijn eerste stappen in de genealogie zette. Deze waren uiteraard gericht op de geschiedenis van de eigen familie, die voor hem, toen 'nog geheel onbekend' was². De twintigjarige liet in 1873-1874 meteen tegen betaling en gedurende een jaar, door het hoofd van de Ieperse Burgerlijke Stand niet minder

Portretfoto van Arthur Merghelynck, twintig jaar oud.

[*Fotograaf onbekend, Collectie Stedelijk Museum Ieper*]

ARTHUR MERGHELYNCK

OP ZOEK NAAR DE BRONNEN VOOR DE GESCHIEDENIS VAN FAMILIES UIT DE KASSELRIJEN IEPER EN VEURNE.^o

dan 784 afschriften van akten van de families Merghelynck, Carton en nog zestien andere verwante families maken. Het gecompileerde resultaat waren vijfendertig bladen in-plano met de afstammelingen (vanaf 1480) langs mannelijke en vrouwelijke zijde van de familie Merghelynck³. Via vander Stichele kwam hij ook in contact met Amedée le Boucq de Ternas uit Douai die in de zomer op zijn kasteel in Niepkerke (Nieppe, Fr.) verbleef en regelmatig naar Ieper kwam. Ook deze had diverse handschriften over families uit de streek samengesteld⁴.

- ^o Kasselrijen waren de bestuurlijke entiteiten waarin tot 1795 Vlaanderen opgedeeld was. De kasselrij Veurne is het gebied begrensd door de huidige grens met Frankrijk, de zee, de IJzer tot Noordschote en verder westelijk van een N.-Z. lopende lijn tot aan de huidige grens met Frankrijk. De kasselrij Ieper strekte zich vooral ten O. en ten Z. van de stad Ieper en rondom de stad Roesselare uit. Beide gebieden samen worden thans gedekt door de fusiegemeenten De Panne, Koksijde, Nieuwpoort, Veurne, Alveringem, de westelijke helft van Diksmuide, Lo-Reninge, Vleteren, Poperinge, Ieper, Langemark-Poelkapelle, Staden, Hooglede, Roesselare, Zonnebeke, Moorslede, Ledegem en Heuvelland.
- ¹ Vade-Mecum, 1; Jules Cordonnier was stadsarchivaris van Ieper van 1888 tot 1892, waarna Arthur Merghelynck hem opvolgde tot 1896.
- ² Nochtans was er al een vrij uitgebreide genealogie Merghelynck (vanaf ca. 1500) gepubliceerd in *Annuaire*, 1864, 191-206 en ook een beperktere in *Poplimont, La Belgique héraldique*.
- ³ KBR, FM, 79.
- ⁴ Vade-Mecum, 1; Merghelynck verweert hem wel dat zijn voornaamste bron enkel de oude parochieregisters waren en dat hij onvoldoende ander archiefmateriaal benutte.

In 1875 kocht Merghelynck het huis aan de Spiegelrei 23, het hoogste pand op deze foto. Zeven jaar later verkocht hij het huis.

[Foto AMor]

Twee jaar later, in september 1875, werd hij ingeschreven in Brugge met een inwonende dienstmeid (een tweede verblijf met als hoofdverblijfplaats Ieper). Hij had er op de schilderachtige Spiegelrei een huis in gotische stijl gekocht⁵. Hoewel op een boogscheut van de Poortersloge waar vandaag het Rijksarchief gehuisvest is, kan die nabijheid niet keuzebepalend geweest zijn. Het Rijksarchief nam pas in 1896 zijn intrek in de Poortersloge⁶. Over dit Brugse verblijf rept Arthur Merghelynck zelf nergens zodat we moeten gissen naar de reden van die aankoop⁷. Allicht deed dit huis voor hem dienst als een *pied-à-terre*. Immers, de archieven van de voormalige kasselrijen en heerlijkheden uit het ressort van o.a. Ieper en Veurne waren toen al in Brugge gecentraliseerd in het depot van het Rijksarchief⁸. Die moest hij veelvuldig raadplegen bij de opzoekingen over zijn familie. In 1882 verkocht hij dit huis alweer. Toen hij in 1879 opzoekingen liet doen door een bediende van dit Rijksarchief (allicht tegen betaling) in de verzameling staten van goed van Veurne, schreef hij daarover dat dit gebeurde omdat hij niet ter plaatse was en een verblijf in Brugge hem te lang uit zijn voornaamste actieterrein zou weghouden⁹ ... Hiermee doelde hij ongetwijfeld op de restauratiewerken van zijn Kasteel Beauvoorde in Wulveringem. In dit dorp had hij al in 1879 zijn hoofdverblijfplaats genomen.

Tijdens die Brugse periode leerde hij een leeftijdsgenoot en genealoog kennen: jonker Hector van den Brande (° 1851/52, † Parijs 1897) waarmee hij levenslang bevriend bleef.¹⁰ Deze had in 1874 en 1875 een aantal handschriften met grafschriften samengesteld¹¹. Wellicht is van hieruit te verklaren waarom Arthur Merghelynck in 1878 een grafschriftenboek publiceerde over kerken uit de omgeving van Brugge, een streek die in feite niet tot zijn genealogisch interessegebied behoorde¹². Dat van den Brande

helemaal niet als auteur of coauteur vermeld is, sluit aan bij een andere publicatie die Arthur Merghelynck een jaar eerder uitgaf. In 1877 verscheen zijn *Recueil de généalogies inédites de Flandre*, twee volumes van samen 606 pagina's¹³. Daarin worden de genealogieën van exact honderd families gegeven, bijna allen uit westelijk West-Vlaanderen (het Ieperse en Veurnse). Dat daarin ook een genealogie voorkomt van buiten dit gebied (Kortrijk en Brugge) hoeft niet te verwonderen als men weet dat het om de familie *van den Brande* gaat en anderzijds al evenmin dat tien andere genealogieën families betreffen waar Arthur Merghelynck zelf van afstamt langs vrouwelijke lijn. Aan dit boek heeft van den Brande zeker meegewerkt, maar hij wou te allen prijze nergens vernoemd worden¹⁴. Na 1892 werd zijn expertise op gebied

5 In 1875 heette de straat nog Lange Rei. Dit huis (thans nr. 23), nog steeds in gotische stijl, werd in 1987 gerestaureerd (zie Esther e.a., 'De restauratie').

Nauwelijks anderhalve maand na de aankoop van dit huis kocht Arthur Merghelynck de ruïne van het Kasteel Beauvoorde.

6 Voorheen in de voormalige Proosdij van St.-Donaas en het Paleis van het Brugse Vrije, beiden op de Burg.

7 Ook het huwelijk van zijn broer Ferdinand (5 dec. 1872) kan er weinig mee te maken hebben, want de jonggehouden verbleven vooral te Elsene en vanaf 21 mei 1873 betrokken zij een buitengoed te Ieper-St.-Jan in het gehucht de Potyse (komend van de familie Carton). Als 20-jarige had Arthur Merghelynck in 1873 de grote ouderlijke woning in de Elverdingestraat al voor zich helemaal alleen ...

8 Tussen 1852 en 1872 droegen de rechtbanken van eerste aanleg van Brugge, Ieper, Kortrijk en Veurne deze archieven over: Vandermaesen, Van Poortersloge, p. 49.

9 *Vade-Mecum*, 371.

10 *Vade-Mecum*, 2 en 135: *notre meilleur et plus dévoué ami en notre meilleur ami*. Zie over hem vooral *Vade-Mecum*, 487-488.

11 *Vade-Mecum*, 135 en 463: KBR, FM, 35 is een grafschriftenboek dat hij schonk aan Arthur Merghelynck; 146/5 is een ander grafschriftenboek en 147 een verzameling Brugse kaartjes met overlijdens- en huwelijksaankondigingen, die na zijn overlijden door diens broer aan Arthur Merghelynck werd geschonken.

12 Merghelynck A., *Epitaphes*, op 100 ex.

13 Ook gepubliceerd te Brugge op 125 ex.

14 *Vade-Mecum*, 488-489: *il ne voulut, à aucun prix, que son nom figurât ni au titre, ni dans la préface de notre livre*. In 1881 huwde hij te Boulogne en verhuisde naar Frankrijk. Aan genealogische opzoekingen kwam hij niet meer toe, maar hij bleef Merghelyncks werk met bijzondere belangstelling volgen.

✠

Messieurs *Maroux, De Potter et Pourvit*, donnent part de la mort de *Dame Cathérine Baillon*, douairière de *François - Théophile Marnoux*, leur Mere et Belle-mère respective, décédée le 29 Juin 1804, à 8 heures du soir, âgée de 83 ans. R. I. P.

✠

MICHEL SCHIETS, Wevers-Baes, woonende in de Moer-straece, laet weten de dood van zyne Huysvrouwe, *MARY BAKKERS*, overleden den 9 Juny 1811, 's naer-middags ten 5 uren en een kwart, in den ouderdom van 70 jaeren. R. I. P.

Den Lijk-dienst en Begraefing zullen geschieden op *donderdag, 13 Juny*, 's morgens ten 8 uren en half, in de Parochiale Kerke van *St. SALVATOR*.

Met eene Vrouwe-Misse.

✠

JOANNE CATHARINE BOUTE laet weten de Dood van haeren Man *JOANNES BAES*, overleden binnen de Stad Oostende, op den 4 November 1806, 's morgens ten twee uren, in den ouderdom van 74 jaeren.

R. I. P.

✠

FRANCIS VAN HALME en zyne huysvrouwe laet weten de dood van hante moeder en schoonmoeder *MARY HAES*, weduwe van *JOANNES ALLART*, overleden den 16 julius 1820, 's middernachts ten 12 uren, in den ouderdom van 88 jaeren en 6 maanden.

R. I. P.

Den Lijkdienst en Begraefing zullen geschieden op *woensdag, 19 julius*, 's morgens ten 8 uren en half, in de parochiale Kerke van den *H. SALVATOR*.

Gelyken dienst zal geschieden op *donderdag 20 julius*, in de kapelle van *O. L. VROUWE VAN BLINDELENS*, op de ziele uren.

B

✠

DEREGENAEMEN laeten weten de dood van Jousvrouw *FRANCISCA BAEY*, jonge Dogter, overleden den 10 December 1814, 's avonds ten 9 uren, in den ouderdom van 76 jaeren.

R. I. P.

Den Lijk-dienst en Begraefing zullen geschieden op *donderdag, 15 December*, 's morgens ten 9 uren en half, in de Parochiale Kerke van *ST. SALVATOR*.

MET EENE VROUWE-MISSE.

Onmiddelyk naer meer de Begraefing in *St. PIETERS*, by *Brugge*, alwaar des anderendags vromer gelyken Dienst op de ziele uren zal gecelebreert worden.

✠

Jouf. *JACOBA VAN HOVE* laet weten de Dood van haeren Man *PIETER BAGHEL*, overleden den 19 Maerte 1809, 's avonds ten 7 uren, in den ouderdom van 52 jaeren. R. I. P.

Den Lijk-dienst en Begraefing zullen geschieden op *Woensdag den 22 dito*, 's morgens ten 8 uren en half, in de Parochiale Kerke van *St. Salvator*. Met een Misse voor de Vrouwen.

✠

CHARLES, JOSEPH et LOUISE VANDEN WAUWERE, donnent part de la Mort de *ADRIENNE LEBAILLY*, Douairiere de *LOUIS-FERDINANDE VANDEN WAUWERE*, leur Mère, décédée le 21 Novembre 1802, à six heures du matin, âgée de 63 ans.

R. I. P.

✠

RENON LE BAILLY donne part de la mort de sa Belle-mère, *MARIE CAROLINE HUBERTINE LE BAILLY*, Douairière de *MARC ALBERT DE ARAZOLA ONATE*, décédée le 11 Avril 1804, à sept heures & demie du soir, âgée de 79 ans.

R. I. P.

Bunde
het fo
verza
kaart
en hu
digin
kreeg
van v
van d

van 18de-eeuwse kunst erg op prijs gesteld toen Merghelynck zijn Hotel Merghelynck als een museum voor deze periode inrichtte. Ook een aantal genealogieën is het werk van de al eerder genoemde Amedée le Boucq de Ternas. In een briefje van Douai, 19 november 1877 schreef hij dat hij met genoegen vaststelt dat 'het werk vordert' en dat alle genealogieën die hij opstuurde opgenomen zijn. Ook Jules Cordonnier leverde een bijdrage. Beiden worden, samen met E. Dhont de Waepenaert met naam vermeld in de inleiding ¹⁵.

In geen tijd was de beperkte oplage uitverkocht. Voor een toen nog niet eens vijftwintigjarige was dit toch wel een ongeziene prestatie. Model hiervoor stond wellicht het bekende *Bruges et le Franc* van J.-J. Gailliard, weliswaar bijna drieduizend pagina's in zes volumes ¹⁶. Deze auteur had er dan wel al dertig jaar archiefervaring op zitten.

VERRUIMING VAN DE HORIZON

In 1879 maakte hij nog massa's uit-treksels uit parochieregisters van een 23-tal plaatsen uit het Veurnse, Ieperse, Sint-Winoksbergen en Broekburg. Daarna stapte Arthur Merghelynck af van het uitsluitend zoeken op de eigen familie ¹⁷. Hij moet vrij snel tot het inzicht gekomen zijn dat een voorafgaande systematische bewerking van alle historische bronnen waar genealogische informatie kan in gevonden worden op de lange termijn veel lonender zou zijn en bruikbaar voor alle families uit de streek. Gedurende achttien jaar van zijn leven zou hij zich wijden aan de samenstelling van een handschriftenverzameling met bronbewerkingen en analyses van al wat de archieven van de steden Ieper en Veurne, het Rijksarchief in Brugge, de Koninklijke Bibliotheek in Brussel en de Archives Départementales du

Bundel 147 van het fonds is een verzameling Brugse kaartjes met overlijdens- en huwelijksaankondigingen. Merghelynck kreeg het na de dood van vriend Hector van den Brande.

[Uit: FM 147bis, dl 1, p.5.
Foto: KBR]

Nord in Rijsel bevatten aan gegevens over de families van het 'Westkwartier' van Vlaanderen ¹⁸. Hoewel zijn eerste publicaties succesvol waren, publiceerde hij daarna bewust nog slechts zes korte werkjes ¹⁹. Alles moest wijken voor zijn grootse project.

Het idee om een eigen handschriftenkabinet op te bouwen is zeer vermoedelijk ontstaan naar het voorbeeld van de Ieperse stadsarchivaris Jean Jacques Lambin (1765-1841). Hij bouwde een collectie van 92 volumes op (53 zelf gevormde en 49 kopieën van andere handschriften) ²⁰. Arthur Merghelynck schrijft zelf dat het enige voorbeeld van een dergelijk initiatief hem bekend, precies die verzameling was ²¹. De inhoud van Lambins verzameling was wel wezenlijk anders. Zijn verzameling betrof in hoofdzaak geschiedenis en nota's uit archieven (van vooral Ieper of Vlaanderen). De zuiver genealogische werken zijn er beperkt tot vier; wapenboeken en grafschriften tot elk twee nummers en sommige nummers betroffen ook taal- en dichtkunst. Voor Lambin dienden de genealogische, heraldische en epigrafische werken die hij samenstelde ter ondersteuning van zijn historisch onderzoek. Bij Merghelynck was het net omgekeerd...

Hoewel nergens vermeld in zijn *Vade-mecum* waren ook de volumes aantekeningen die Jules Cordonnier

15 KBR, FM, 42B farde 147.

16 Gailliard, Bruges. In het derde kwart van de 19de eeuw waren nog diverse andere encyclopedische werken betreffende genealogie verschenen: Van Dycke, Recueil; Goethals, Dictionnaire; Poplimont, La Belgique; de Herckenrode, Nobiliaire; De Vlamincq, Filiations.

17 Vade-Mecum, 46, 150 en 267; KBR, FM, 79: Travail resté à l'état de brouillon (ontbreekt in KBR).

18 Vade-Mecum, 3: hij schrijft dit op 9 maart 1896.

19 Merghelynck, Généalogie Tax; Merghelynck i.s.m. ridder le Boucq de Ternas, Généalogie Maulde; Merghelynck, Réponse; Merghelynck, 1383-1883; Merghelynck, Relation; Merghelynck, Hôtel.

20 Beschreven in: Messenger des Sciences historiques, 1839, 349 e.v.; Van de Putte, 'Bibliothèque', 251-270; Van de Putte, 'Biographie', 145-170.

21 Vade-Mecum, 5.

Pagina 460 uit Recueil de généalogies inédites de Flandre, geannoteerd door Merghelynck zelf. Op de tegenover liggende bladzijde staan potloodtekeningen van wapenschilden (1594) uit Château Beveren.

[Uit: FM 77 dl II, p. 460. Foto: KBR]

généalogies inédites
pour Merghelynck
de bladzijde staan
beschilfen (1594) uit

samenstelde²² een inspiratiebron. In feite deed deze eerder al wat Arthur Merghelynck op een veel grotere schaal zou doen: het exciperen van de genealogische gegevens uit de talrijke en omvangrijke archiefreeksen in het Ieperse stadsarchief. Het valt op hoe gelijklopend de onderwerpen zijn: leenregisters van Ieper en van de naburige leenhoven, magistraatslijsten, grafschriften, systematische ontleding van akten uit de archiefreeksen met betrekking tot poorterie, huwelijken van poorters, archiefreeksen betreffende wezerij en genealogische nota's over talrijke families uit de streek. Misschien schermde Cordonnier zijn werk af en wou hij het niet uit handen geven: afschriften uit zijn kopieën uit de Ieperse poortersboeken werden aan Arthur Merghelynck alleen tegen betaling overgemaakt²³. In het overzicht van archieven van particulieren die Arthur Merghelynck raadpleegde²⁴, wordt Cordonnier slechts voor enkele stukken in zijn geheel vermeld en voor de rest alleen voor 'mededelingen'.

Algauw begon het Arthur Merghelynck te dagen welk een reusachtige taak hij zichzelf had opgelegd. Vanaf 1880 keek hij dan ook uit naar medewerkers²⁵. Een van de eerste die hij aantrok was Henri Hosdey (Boezinge 1855 – Hoeilaart 1906)²⁶. Hij was in 1882-85 medewerker van Arthur Merghelynck. In 1883 werkte hij een systematische ontleding af van de leenverheffingen van het leenhof Burg van Veurne (1365-1644). Daar de baljuwsrekeningen die deze verheffingen bevatten ook de voor genealogie interessante *issuwerenkingen* bevatten, lag het voor de hand die gelijktijdig te ontleden²⁷. Hosdey maakte in 1887-89 ook uiterst interessante ontleding van de rekeningen van de kasselrij Veurne²⁸. Dat alles gebeurde ongetwijfeld tegen vergoeding²⁹. Hosdey werkte beroepshalve (vanaf 1886) in de Koninklijke Bibliotheek in Brussel waar hij het bracht tot adjunct-

conservator. Arthur Merghelyncks voormalige medewerker was later zijn correspondent ter plaatse in de nabijheid van het Algemeen Rijksarchief en uiteraard van de handschriftenafdeling in de Koninklijke Bibliotheek zelf.

In de periode 1885 tot 1896 was Emile De Sagher (1864-1917) uit Ieper medewerker van Arthur Merghelynck³⁰. Hij werkte aan de inventaris en aan een naamtafel op het archief van de weeskamer van de stad Ieper (staten van goed, weesrekeningen) dat ca. 50.000 documenten omvatte en aan de verwerking van genealogische gegevens met betrekking tot vreemdelingen die in de archieven aangetroffen werden³¹. Hij werd in 1896 stadsarchivaris van Ieper.

22 Het Fonds Cordonnier, bewaard op SAJ: [Papin], Inventaris

23 Tollebeek, 'Het verleden', noot 25, verwijzend naar: Bibber, Ieperse Bibliotheek- en Archiefberichten, april 1999, onpagineerd.

24 Vade-Mecum, 63.

25 Vade-Mecum, 3.

26 Schouteet, Honderd jaar, 57 en 94; Rémy: 'Henri Hosdey', 406-407 (uit Rémy, Le personnel, 74). Hij was in Wulveringem als 'schrijver' gedomicileerd bij Arthur Merghelynck van 6 sept. 1883 tot 19 juni 1885, toen hij naar Ieper afgeschreven werd.

27 Leenverheffingen: KBR, FM, 52; Vade-Mecum, 225; Merghelynck, Une page, 1, 3; issuwerenkingen: KBR, FM, 26/1; Vade-Mecum, 78; Transcripties van 18de-eeuwse indexen op leendondbrementen en van leenregisters van de Burg van Veurne, gemaakt in 1883 zijn allicht ook aan hem toe te schrijven.

28 Bewaard in ARA en RAB (KBR, FM, 31; Vade-Mecum 82; Beauv. 1, 3).

29 Hosdey voerde ook opdrachten uit voor anderen, zoals voor de Ieperse familie Hynderick: Bn, Bonaert, 'Les Hynderick', 291.

30 Secrétaire-paléographe van Arthur Merghelynck vanaf 1885 genoemd in: 'Naamlijst'.

31 KBR, FM, 4bis (zie Donche, Het geannoteerd exemplaar), Voor het project 'Vreemdelingen', zie de inleiding in: A. Merghelynck, Les Étrangers en West-Flandre ..., in: TdF, Recueil 6, Brugge, 1956. Over hem zie vooral de bijdrage van Paul Trio.

Copie exécutée
par les ordres de Monsieur
van Damme-Hernier d'Wongerswal

d'un
recueil des inscriptions publiques
et particulières
Épitaphes
qui existaient avant 1799
dans les Églises, Couvents, Chapelles etc.
et autres lieux de la ville de Turnes
et des paroisses formant autrefois
la Châtellenie dite "Turnambacht"
appendances et dépendances
formé par

Messire François Ignace van der Weersch de Poosendaele
Ecuyer.
Turnois

complété et muni d'une table des noms
de familles

par
Messire Arthur Berghelynck, Ecuyer
Yprois.

Tome I.

a, Infa
frere
Cathol
sol don
Martin
leques
tu et su
les fle
Beur
ur Elmen
rendre
le que
de Vespe
ices, M
Creston,
autres
pousd'hu
ou les
elle
Bugghe

Titel
graf
Veur
Amb
koch
de ve
Dam
[Uz

 ARTHUR MERGHELYNCK IN
HET NETWERK VAN 19DE-
EEUWSE GENEALOGEN

Arthur Merghelynck stond ook in contact met andere actieve genealogen: voor Diksmuidse families met baron Paul Holvoet (dé specialist terzake), voor Poperingse families met onderpastoor Jules Opdedrinck³², voor gegevens uit het Doornikse bij zijn goede vriend graaf Paul du Chastel de la Howarderie³³. Hij kreeg zaken van onderpastoor van Suyt van Izenberge en van kapitein van den Bemden (Gent)³⁴. Hij mocht kopiëren uit de verzamelingen van de graaf van Limburg-Stirum (Rumbekke/Gent), diverse leden van de familie de Spot (Veurne), J.-D. de Thibault de Boesinghe (Brugge), Amaury de Ghellinck (Elzegem) en L. de Pélichy (Dendermonde)³⁵. Bijzonder gelukkig was hij toen hij van Bⁿ Albéric de Crombrugghe de Looringhe (Gent) diverse handschriften over de bewoners van Beauvoorde zomaar cadeau kreeg: een prachtig genealogisch handschrift over de familie de Bryarde uit 1623 en het huiselijke memoriaal van Eleonora van de Bampoele (2de helft 16de eeuw)³⁶.

Arthur Merghelynck kocht ook handschriften op veilingen, zoals op de veiling Edw. Van Damme-Bernier (1882, handschriften over families uit Belle en Veurne, een grafschriftenboek van Veurne en Veurne-Ambacht en magistratslijsten)³⁷, op de veilingen de Florisone (1887) en Dehaerne in Ieper. Hij verwierf ook (ca 1890) een terrier van de St.-Pietersabdij van Lo uit 1451³⁸. Hij kwam in bezit van de genealogische nota's van E. D'Hont-de Waepenaert en van Brugse magistratslijsten van de hand van J.-J. Gailliard³⁹. Van zijn oud-medewerker H. Hosdey kocht hij diens uitstekende analyses van feodale documenten betreffende Veurne-Ambacht⁴⁰. Daarnaast kocht hij ook massa's archiefstukken (staten van goed, verdelingen, weesrekeningen enz...) van afstam-

melingen van vroegere deelsmannen⁴¹, stukken die zoals hij schrijft, anders toch bedoemd waren om 'de weg in te slaan naar de kruidenierswinkel' (als inpakpapier...). Hij sprokkelde ook familiepapieren met genealogische gegevens bij afstammelingen van oude families uit de streek, voor wie die geen waarde meer hadden. Hij klasseerde ze, samen met zijn eigen aantekeningen in 1415 mappen per naam, verdeeld in Ieperse, Veurnse en 'Diverse' families⁴². Deze mappen zijn soms mager, soms goedgevuld en regelmatig kan men er verrassende vondsten doen. Zijn ultieme trofee op gebied van archiefstukken waren de originele buitenpoortersboeken van de stad Ieper: niet minder dan 22 kloeke registers die de periode 1631-1795 overspannen en met grote genealogische waarde. Hij kreeg ze cadeau van een griffier die ze enkele jaren eerder (1888) op een veiling had gekocht voor een luttele 14 frank en 20 centiem.

Titelpagina van een grafschriftenboek van Veurne en Veurne-Ambacht. Merghelynck kocht het boek op de veiling Edw. Van Damme-Bernier in 1882.

[Uit: FM 38, Foto: KBR]

- 32 De Brie, 'Priester-historicus; De Brie, 'Bijvoegsel'; ODIS - Database Intermediary Structures Flanders: <http://www.odis.be/>. Hij was zeer kortstondig (9 april tot 13 mei 1875) kapelaan van Vinckem. Dit was voordat Arthur Merghelynck in het buurdorp Wulveringem woonde. Zijn interesse voor geschiedenis is dus niet ontstaan uit contacten toen met Arthur Merghelynck, zoals verondersteld in Tillie, Inventaris (inleiding).
- 33 Holvoet: KBR, FM, 114; Vade-Mecum, 342; Opdedrinck: KBR, FM, 74; Vade-Mecum, 263.
- 34 Van Suyt: KBR, FM, 95.XV-XVI; Vade-Mecum, 302; van den Bemden: KBR, FM, 57; Vade-Mecum, 236.
- 35 van Limburg-Stirum: KBR, FM, 69; Vade-Mecum, 249, FM 75; Vade-Mecum, 264; de Spot: KBR, FM, 29; Vade-Mecum, 80; de Thibault: KBR, FM, 104.III Vade-Mecum, 318; de Ghellinck: KBR, FM, 68-69; Vade-Mecum, 247-9; de Pélichy: KBR, FM, 95.17E; Vade-Mecum, 305.
- 36 KBR, FM, 95.17A,B; Vade-Mecum, 303, helaas thans spoorloos zoals ook bv. KBR, FM, 79, 95.14-16,17C-D...
- 37 Families B en V: KBR, FM, 72-73; Vade-Mecum, 263; grafschriftenboek: KBR, FM, 38; Vade-Mecum, 136; magistratslijsten: KBR, FM, 102; Vade-Mecum, 316.
- 38 de Florisone: KBR, FM, 65; Vade-Mecum, 245; Dehaerne: KBR, FM, 115; Vade-Mecum, 342; Lo: KBR, FM, 133; Vade-Mecum, 396.
- 39 D'Hont-de W.: KBR, FM, 71; Vade-Mecum, 250, Gailliard (de auteur van Bruges et le Franc): KBR, FM, 99; Vade-Mecum, 313.
- 40 KBR, FM, 55bis.
- 41 KBR, FM, 127; Vade-Mecum, 5 en 371, KBR, FM, 148bis; Vade-Mecum, 465. De originele documenten zijn eveneens spoorloos...
- 42 KBR, FM, 42.

Jehan de Stavel, (gros de Leques de Chertouss)
est marié en 1362

Cécil de Stavel, veuve de Jehan le chef
de Jehan de Stavel, 1370, 15 de 1370
Agost de Stavel, le 6 Avril 1368
Agost de Stavel, le 6 Avril 1368

Catherine 1372 femme de Stavel
1372

1. Balthazar van Stavel, qui se maria à Jean van Speelt, dit de la Vieille, seigneur d'Espoy, seigneur héréditaire de Flaming, décédé le 12 Mars 1401, et fils de Jean van Speelt, inspecteur héréditaire de Flaming, et de Marie van Halen.

2. Marguerite van Stavel, qui s'allia en mariage avec Hainric van Houtre, chevalier, seigneur de Stavel, St-Paul, etc., châtelain du lieu de Torsinghe, Jean-And-Pour, et fils de Robert van Houtre, et de Marie de Berres (Vieil tome I, page 7 et 8).

3. Jean van Stavel, dont la descendance sera éteinte après celle de son frère aîné Guillaume.

4. Marie van Stavel, allée à Jacques van der Heule, chevalier, seigneur de Heule, Houtre, etc., frère de Hainric van der Heule, le femme de Jean Wyl.

Blanc de Stavel, qui se maria avec Catherine van Stavel, le 14 Mars 1372, et fut marié en 1371

Le fils de Jean van Stavel

1174 Jean van Speelt, le fils de Jehan de Stavel et de Catherine
Jean 1er d'Espagne, avec Blanche de Castille le 13 Mars 1297
et de Blanche de Castille le 13 Mars 1297
1174 Jean van Speelt, le fils de Jehan de Stavel et de Catherine
1174 Jean van Speelt, le fils de Jehan de Stavel et de Catherine
1174 Jean van Speelt, le fils de Jehan de Stavel et de Catherine

Guillaume van Stavel, vicomte de Fumes, seigneur de Stavel, époux en 1331, avec Jean van Chastelle, une veuve de Fumes, épouse de Pierre de Fumes, seigneur de Namur, et de son épouse Blanche de Fumes, seigneur de Namur.

Guillaume van Stavel, vicomte de Fumes, seigneur de Stavel, époux en 1331, avec Jean van Chastelle, une veuve de Fumes, épouse de Pierre de Fumes, seigneur de Namur, et de son épouse Blanche de Fumes, seigneur de Namur.

1. Guillaume van Stavel, vicomte de Fumes, seigneur de Stavel, époux en 1331, avec Jean van Chastelle, une veuve de Fumes, épouse de Pierre de Fumes, seigneur de Namur, et de son épouse Blanche de Fumes, seigneur de Namur.

2. Guillaume van Stavel, vicomte de Fumes, seigneur de Stavel, époux en 1331, avec Jean van Chastelle, une veuve de Fumes, épouse de Pierre de Fumes, seigneur de Namur, et de son épouse Blanche de Fumes, seigneur de Namur.

3. Guillaume van Stavel, vicomte de Fumes, seigneur de Stavel, époux en 1331, avec Jean van Chastelle, une veuve de Fumes, épouse de Pierre de Fumes, seigneur de Namur, et de son épouse Blanche de Fumes, seigneur de Namur.

4. Guillaume van Stavel, vicomte de Fumes, seigneur de Stavel, époux en 1331, avec Jean van Chastelle, une veuve de Fumes, épouse de Pierre de Fumes, seigneur de Namur, et de son épouse Blanche de Fumes, seigneur de Namur.

Mergelynck bracht in dit exemplaar van Bruges et le Franc tal van aanvullingen en correcties aan. De opgekleeft nota gaat over de familie van Stavel.

EEN GRENSVERLEGGEND PERSOONLIJK HANDSCHRIF- TENKABINET

Begonnen als amateur en met een amateuristische werkwijze (de eerste nota's over zijn voorouders zijn slordig geschreven, in potlood en op allerlei losse blaadjes), ging hij al snel veel systematischer te werk. Zo kopieerde hij in de Koninklijke Bibliotheek uit de grote verzamelingen genealogische handschriften, al de genealogieën van families uit zijn interessegebied⁴³. Familiewapens uit het Ieperse en het Veurnse noteerde hij systematisch in registers. Hij excerpeerde ook uit honderden tijdschriften de genealogische en historische gegevens betreffende de families van zijn streek. De archieven van de vroegere weeskamers van Ieper en Veurne werden in hun geheel doorgenomen. Achttienduizend staten van goed gingen aldus door zijn handen naast nog vele andere soorten bronnen. In 72 delen pende hij (of een betaalde medewerker) vele tienduizenden korte genealogische schetsen bijeen. Graftschriftenverzamelingen werden in zijn geheel of wat het deel wat zijn streek betrof, gekopieerd. In allerlei archiefbronnen (poortertij, weezerij, wettelijke passeringen) werden huwelijkscontracten opgespoord en bijeengebracht in vele nummers van zijn fonds. Ook wat aan feodaal archief betreffende het Veurnse en Ieperse bewaard was in Veurne, Brugge, Brussel of Rijsel werd minutieus gedepouilleerd: de leenverheffingen, de dikke leenregisters, de stapels losse denombrementen. Ook de leenhoven van St.-Winoksbergen, Kassel, Belle, Waasten, Kortrijk, Brugge, waarvan het ressort grenst aan zijn kerninteressegebied, zijn vertegenwoordigd. Heel graag hamsterde hij de vermeldingen van openbare functies die personen bekleed hadden wanneer hij die in archieven aantroef. Of die nu actief waren in bestuurlijke instellingen (schepenen, burgemeesters, landhouders, raadspensionarissen, baljuws

van steden en kasselrijen) dan wel in hospitalen, weldadigheidsinstellingen, armendissen, gilden, religieuze gilden, kamers van retorica: alles kwam in chronologische lijsten terecht. Evenmin ontsnapten aan zijn aandacht de vele soorten fiscale documenten (renten, tollens, lijfrenten) of volkstellingen opgesteld met fiscaal doel. Deze documenten kunnen inlichten over de precieze woonplaats en het financiële vermogen van personen, iets wat men vaak vruchteloos in andere archiefreeksen zoekt.

Aldus groeide over de jaren heen zijn handschriftenkabinet voortdurend. Naarmate hij nieuwe gegevens of correcties vond betreffende families waarvan een genealogie al uitgegeven was, zoals bv. de zes delen van *Bruges et le Franc* of de *Nobiliaire des Pays Bas*, noteerde hij dit in een speciaal daartoe heringebonden exemplaar met lege bladen tussen de gedrukte bladzijden voor de aanvullingen. Zijn eigen jeugdwerk *Recueil de généalogies inédites* ontsnapte evenmin aan zijn drang tot verbetering⁴⁴.

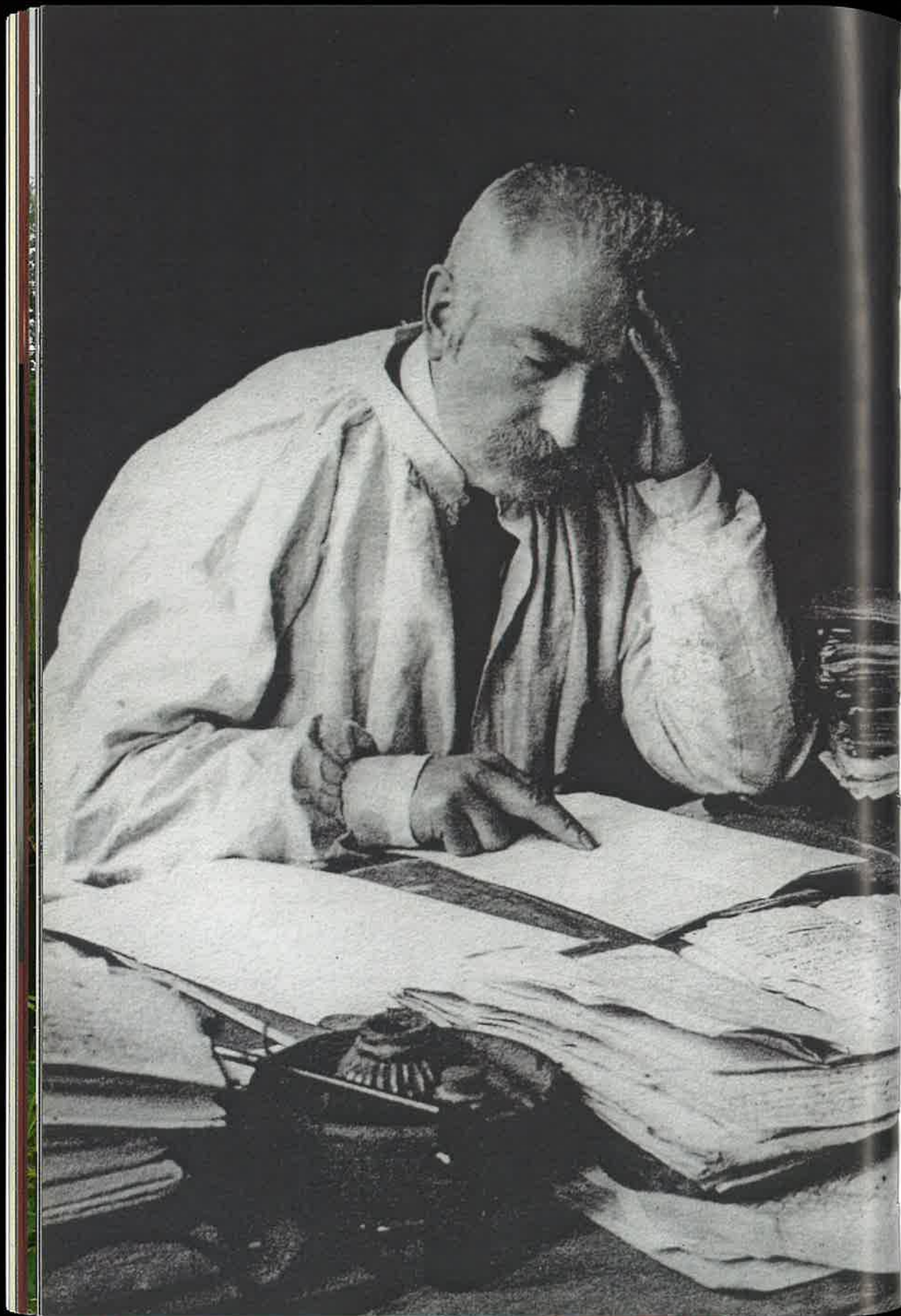
Arthur Merghelynck besefte ook maar al te goed dat het ontbreken van tafels op naam en/of plaatsnamen het raadplegen van documenten erg moeizaam kon maken. Hoewel tafels opmaken een saai werk van lange adem was, maakte hij er een erezaak van om bijna al zijn handschriften van voorbeeldige tafels te voorzien. De tafel op zijn 72 delen genealogische schetsen kostte hem een jaar van 'hard labour'⁴⁵. Maar: *Labor improbus omnia vincit* (de inspanning overwint alles) en 'Willen is kunnen' schreef hij toepasselijk op de titelpagina van de inventaris van zijn genealogisch fonds. De redactie van deze inventaris

43 Van de genealogen Marius Voet, de Lichtervelde (heer van Vellenaere), de Joigny de Pamele, kanunnik Hellin.
44 KBR, FM, 76-78; Vade-Mecum, 265-266.
45 KBR, FM, 129; Vade-Mecum, 372-373.

Exemplaar van Bruges
en correcties aan
de familie van

(*Vade-mecum*, 625 pagina's) waarin 555 handschriften uitgebreid beschreven worden, nam overigens zelf ook twee jaar in beslag (1896-97). Hier ontbreken evenmin de tafels naast allerlei repertoria van familiewapens, heerlijkheden, bewaarde parochieregisters, lijsten van notarissen, enz...

DE PLUK VAN DE VRUCHTEN GEFNUIKT DOOR EEN VROEGTIJDIG OVERLIJDEN

Zijn werkkraft leek wel onbegrensd. Dat alles combineerde hij nog met zijn passie voor de reconstructies en de inrichting van zijn beide historische woonsteden Beauvoorde en het Hotel Merghelynck. Naast zijn burgemeesterschap van Wulveringem nam hij ook nog een aantal andere functies op. Zo werd hij in 1887 plaatsvervangend en vanaf 1892 effectief lid van de *Conseil Héraldique de Belgique*, waar zijn reputatie als specialist in genealogie en heraldiek hem ongetwijfeld voorafgegaan was. In 1888-1897 werd hij onbezoldigd stadsarchivaris van Veurne⁴⁶ en vanaf 1892 ook nog stadsarchivaris van Ieper. Ook na de publicatie van zijn *Vade-mecum* bleef hij zijn fonds verder aanvullen⁴⁷ met aanwinsten en bronbewerkingen, terwijl hij werkte aan zijn *magnum opus*, een monografie over het Kasteel Beauvoorde en zijn bewoners, een tweedelig werk dat in 1900-01 verscheen. In 1904-05 lijkt hij terug op de familie Merghelynck zelf te werken⁴⁸.

Het was zeker zijn bedoeling om later uit zijn enorme documentatie vele belangrijke en omvangrijke publicaties te maken⁴⁹. Zover is het niet gekomen, want hij overleed vrij jong op 55-jarige leeftijd. Rond 1900-1901 had hij een ooginfectie opgelopen. Het was De Sagher die de drukproeven verbeterde en de aanvullingen redigeerde voor zijn boek over Beauvoorde⁵⁰. Die

Emile De Sagher, verdiept in documenten van het Stadsarchief Ieper. Hij verrichtte heel wat onderzoekswerk voor Arthur Merghelynck.

[Foto uit privéverzameling]

infectie bleef hem ook daarna hinderen. Hulp kreeg hij van een inwonende onderwijzeres, een vriendin van mevrouw Merghelynck⁵¹. Hij werkte nog aan een groot repertorium van vreemdelingen die in zijn streek hadden verbleven toen de dood hem verraste. Met hulp van zijn goede vriend graaf du Chastel werd het postuum uitgegeven in 1910 en een tweede deel in 1956⁵².

Zoals bekend schonk hij bij testament zijn genealogisch fonds aan de Koninklijke Bibliotheek, waar het voor het grote publiek raadpleegbaar is in de afdeling handschriften. Die op zich al erg waardevolle collectie zou voor genealogische vorsers in het Ieperse nog veel waardevoller worden na 22 november 1914. Toen brandde de hele Ieperse archievenschat op na een moedwillige beschieting van de Belfortoren door Duits artillerievuur... Dat de West-Vlaamse frontstreek daarna toch niet een blijvende genealogische woestenis geworden is, is in hoofdzaak te danken aan het levenswerk van Arthur Merghelynck.

⁴⁶ Zijn analytische inventaris van de oorkonden op het SAV raakte nooit gepubliceerd: KBR, FM, 3; *Vade-Mecum*, 55: in 1896 schreef hij nog dat dit voor 'binnenkort' was.

⁴⁷ Hij noteerde die in zijn eigen exemplaar van het *Vade-Mecum*, thans in de KBR, maar die notities werden uitgegeven in: Donche, Het geannoteerd exemplaar.

⁴⁸ Familie Merghelynck in Duinkerke: KBR, FM, 81bis (Donche, Het geannoteerd exemplaar); collectie originele documenten Merghelynck de ter Camere: KBR, FM, 80A (Donche, Het geannoteerd exemplaar).

⁴⁹ *Vade-Mecum*, 6: Nous espérons bien pouvoir un jour nous servir de ces matériaux... pour faire d'importantes publications.

⁵⁰ Merghelynck A., Une page, 386 n. 1.

⁵¹ Marguerite Vanden Boogaerde (KBR, FM, 4bis; Donche, Het geannoteerd exemplaar).

⁵² Zie hierover: van Renynghe-de Voxvrie C., 'L'œuvre', 28-29, deel 2 is Merghelynck A., Les Étrangers.

De vestibule in
het Hotel-Museum
Merghelynck.

[Foto: Toon Coussement, Collectie
Hotel-Museum Merghelynck]

ARTHUR MERGHELYNCK

PASSIES VAN EEN EDELMAN

KADERSTUKKEN

ZEGT U MAAR WAT DE KOSTEN ZIJN

VAN EDELMAN TOT EDELMAN:
DE FAMILIEDOCUMENTEN DE BRYARDE

DE VERRASSINGSPAKKETJES VAN
HET FONDS MERGHELYNCK

LATE AANWINSTEN: DE AANKOOP
VAN FM 55BIS (1903)

TWEE ERUDIETEN EN ÉÉN ONDERWERP,
OF WAAROM GENEALOGIE EEN VAK
APART IS

PRAALWAGEN: DE VERHEERLIJING VAN
ONZE-LIEVE-VROUW-VAN-TUINE, 1883

EEN HOEKJE VAN HET HOTEL-MUSEUM
ARTHUR MERGHELYNCK IN 1894

HET GULDEN BOEK VAN HET
MERGHELYNCK MUSEUM, 1899 - ...

90 JAAR LATER: EEN KUNSTWERK
KEERT TERUG

DE SCHOORSTEENMANTEL IN DE
SLAAPKAMER VAN MEVROUW, ANNO 2008

Doit Mr Arthur Meughelnyck, à H. DeKutter, employé à
Eprez, ce qui suit :

1873.

30 Juin

État, déduction de fournitures par la société archéologique.

Date	Description	Debit	Credit
	(multiple)		1. 50
30	Fourni trois timbres de 0.15.	4. 35	
7 ^{to}	Copie une lettre de rappel (scellé archéologique).		0. 35
27 Octobre	dem. généalogie de la famille Barchelot.		6. 00
12 Novemb.	dem. Cahier, Conseil présidial de Flandre à Bailloul.		2. 50
25	dem. 47 actes concernant la famille De Langhe.		11. 75
27 Nov. 9	Calligraphie & index de Bal en 3 épreuves.		2. 50
13 Mars	Copie 4 actes, concernant la famille Carton.		1. 00.
16 de	Débité, pour un mandat poste pour M ^r l'officier de		
de	N ^o Etat civil de Bruxelles.	5. 65	
de	dem. Idelles.	1. 35	
de	dem. Liège.	1. 85	
de	dem. Ostende.	3. 60	
de	dem. Schmalbeck.	3. 60	
de	Fourni 5 timbres poste.		0. 50
20 de	Copie 60 actes concernant la famille De Simon.		15. 00
	de 5 idem. Fonteyne.		1. 25
Avril	de 13 idem. De Ghens.		3. 25
de	de 11 idem. Desmaele.		2. 75
de	de 16 idem. Garguier.		4. 00
de	de 15 idem. Vermeersch.		3. 75
de	de 5 idem. Orvas.		1. 25
de	de 13 idem. Wahaerim.		3. 25
de	de 15 idem. de Cock.		2. 75
de	de 30 idem. Colabaert.		7. 50
de	de 9 idem. De Haissane.		2. 25
de	de 1 idem. Wallaegh.		0. 25
de	de 21 idem. Willems.		5. 25
Mai	de 29 idem. Deschidder.		7. 25
de	de 52 idem. Diers.		13. 00
de	de 18 idem. De Ingne.		8. 50
		118. 80	18. 40
			170. 40

30/11/73

reçu le 7 Mars 1874
M^r DeKutter

Doit Monsieur Arthur Meughelnyck, propriétaire à Eprez,
à H. DeKutter, employé en ladite ville, pour copie de 432 actes
à 20 centimes . . . . . f° 86. 40
Débité pour l'acte de mariage de Mr Ferdinand
Meughelnyck 2. 05
Payé à Mr Spithout, pour 2 actes de décès . . . 1. 00

Ensemble f° 89. 45

reçu
M^r DeKutter

152
2/11/73
g^o 89.45

Kosten verbonden aan opzoeken waren voor Arthur Merghelynck nooit een onoverkomelijk probleem. Al op heel jonge leeftijd spendeerde hij daar niet onaanzienlijke bedragen aan. Zo liet hij zich van 20 juni 1873 tot mei 1874 tegen betaling, door Henri Dezutter, hoofd van de Ieperse Burgerlijke Stand, niet minder dan 784 afschriften bezorgen van akten i.v.m. de families Merghelynck en Carton. Dit naast nog akten van een 16-tal andere aanverwante families, gekopieerd uit zowel de Burgerlijke Stand als uit de oude parochieregisters (die op dezelfde plaats bewaard werden).

Die afschriften vindt men in zijn Fonds onder de nrs. 81 en 82. Ze werden hoofdzakelijk in Ieper gekopieerd maar ook uit de burgerlijke stand van Brugge en Mechelen werden voor hem kopieën gemaakt. Men vindt er eveneens afschriften uit de poorteregisters uit de periode 1502-1780, bewaard in het stadsarchief Ieper over de families Merghelynck en Carton. Deze laatste afschriften werden ongetwijfeld gemaakt (en ook tegen betaling) door Jules Cordonnier, de man die in hem de passie voor de genealogie had doen ontvlammen.

Twee (uit allicht veel meer) onkostenstaten van '*que doit Mr Arthur Merghelynck à H. Dezutter*' bleven bewaard: voor 47 akten i.v.m. de familie de Langhe en nog 30 akten i.v.m. zestien andere families, alsook diverse andere kopieën werd 120 frank 25 centiemen aangerekend (afgetekend voor ontvangst op 7 mei 1874). Een andere onkostenstaat betreft 432 afschriften van akten à rato van 20 centiemen per akte plus nog enkele andere kosten: totaal 89 frank en 45 centiemen (afgetekend voor ontvangst maar ongedateerd).

Wat betekenen deze prijzen in huidige geldwaarden? Ter vergelijking: een technisch-wetenschappelijk boek, *Traité Élémentaire de Physique*

ZEGT U MAAR WAT DE KOSTEN ZIJN

expérimentale et appliquée van ongeveer duizend bladzijden, gedrukt in Parijs in 1876 (17de editie) vermeldt op het eerste blad zijn prijs: zeven Franse frank. Voor W.O. I was de waarde van de Belgische en de Franse frank gelijk. Een dergelijk boek van gelijke omvang zou nu allicht ongeveer € 70 kosten. Een frank van 1876 is dus grosso modo € 10 van 2008. Indien Henri Dezutter nu leefde, zou hij € 2 per akte aanrekenen (waarmee hij een brood van 800 gram of vier postzegels voor een gewone brief zou kunnen kopen). Voor de 784 akten die Arthur Merghelynck in 1873-74 liet maken, had onze twintigjarige edelman dus vlotjes zo'n € 1.500 veil... Niet veel beginnende genealogen doen het hem na.

Pieter Donche

Onkostenstaat opgesteld door Henri Dezutter, afgetekend op 1 mei 1874, goed voor 120,25 frank.

[Uit: FM 81, Foto KBR]

Een kleine onkostenstaat opgesteld door Henri Dezutter. Hij vroeg 20 centiemen per akte.

[Uit: FM 81, Foto KBR]

Paris 10 Jan 1893

Monsieur,

J'ai ici: trois gros volumes intitulés "Breuven desirables"
 tot de quinsiqua vande familie Mayne - idem van
 de familie Lactius - idem van de familie van der
 Vonder-Vaert ende de Spijosa - c. sont de
 contrats de mariage, testaments, état de biens, comptes
 &c. jusqu'à nos documents originaux datant de 17^e
 siècle. - un petit volume fait aujourdhui contenant des
 notes généalogiques, comptes, rectifs &c. de la famille
 vande Brampsch - il y a aussi autres pièces curieuses, une
 lettre adressée à M^{le} vande Delf par Jullien de Meuse
 via comtesse de fumes - un gros manuscrit, con-
 venant de 25 cahiers, "généalogie et histoire de la
 maison de famille de Bayard" et même d'autres
 autres allus à quelle héritier par mémoires les
 registres com. venant 1623.
 Au fond contenant des documents sur parchemin
 relatifs à la succession d'Antoine de Bayard épouse
 de vande Brampsch et fils de Louis, de Jacques &c
 pièces originales - contrat de mariage de Jacques de
 Bayard et d'Alceste de Hartoghe - test de Jourd'he,
 sur amissionnaire à Douches par Antoine de
 Bayard - Pactes, Raisons, - Contrat de mariage

de Louis Kaulsbart et de Marie de Bayard 1670
 état de Louis de Chail de Schynkel qui a été épouse la
 fille de précédents. - Contrat de mariage de Pierre
 Schynkel et de Clara Kaulsbart - Bois de Foch
 d'Hoogier sur la noblesse de Pierre de Kaulsbart
 de la Lagh 1708. - &c. &c.

Plus une quantité d'écrits sur parchemin qui font des
 schiffen - il y a aussi des copies d'écrits - et une grande
 quantité de notes généalogiques réunies soigneusement
 à par un travail à faire sur ces familles.

Je serais heureux de pouvoir mettre à votre disposition
 tous ces papiers et surtout que vous y puissiez trouver
 les renseignements qui vous intéressent.

Bonne nuit, Monsieur, l'espérance de mes sentiments
 distingués

J. W. Lambuyck

J. Trésorier Catholique & Marghelien de l'Église de la Cour de Bruxelles
 par le Procureur nous venant au Proc. du B^{re} Antoine de Lambuyck de Louvain, Prévôt
 au Tribunal de 4e Instance à Gand

- 1) un volume sur l'Église de la Cour de Bruxelles de
 de Jourd'he
- 2) un Contrat de mariage au dot de Bayard Charles de Schynkel
 Kaulsbart
- 3) deux manuscrits de la famille van der Brampsch
- 4) deux livres de Jourd'he divers.
- 5) 3 livres de Jourd'he Solenne à Hartoghe Bayard et en origine qu'on
 a distingués

Paris le 20 juin 1893

J. W. Lambuyck

De Maria de Bryarde 1640
 ingetruwd. qui a esté épouse la
 1re fois de mariage de Pierre
 de Vuerne. - 2de fois de Charles
 de Vuerne de Hardruwert
 2de fois
 des parchemin, qui se en son
 de copie v'aitte. - Et un grand
 en son nom de Hardruwert
 de son famille.
 au mettre à notre disposition
 que nous y puisse trouver
 un instrument
 de son de mes sentiments

Mr Crombrugge

Arthure de Crombrugge
 de de Lovingshe, 1893

Arthure de Crombrugge

et en ingénieur qu'on

De familie van Crombrugge was oorspronkelijk afkomstig uit Merelbeke en genoemd naar het toponiem *Cromb Rugghe* ('gebogen (heuvel)rug', een glooiing in het landschap). Via Kortrijk belandde zij eind 16de eeuw in Veurne. Philips II van Crombrugge (1578-1650) werd er landhouder van de stad en kasselrij. Zijn nazaten zetelden er tot het einde van de 18de eeuw in de schepenbank. In deze familie bestond een rijke genealogische traditie, begonnen in 1606 met Philips II. Diverse omvangrijke, prachtig gekalligrafeerde en met wapenschilden verlichte handschriften getuigen hier nog van.

Het duurde niet lang voordat Merghelynck hier achter kwam. Hij richtte zich tot het hoofd van de familie, baron Albéric de Crombrugge de Loringhe (Brugge 1842- Knokke 1926, voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Gent). Onrechtstreeks had hij gevonden dat een Fransiscus A. de Crombrugge (Veurne 1748 - Brugge 1802) een groot handschrift (minstens 599 folio's en een supplement) over vele families had samengesteld. Ondanks de bereidwillige medewerking waarin hij zich mocht verheugen, liep het spoor dood.

Via die contacten vernam hij wel dat die familie in de loop der eeuwen massa's documenten had verworven van aanverwante families. Albéric de C. schreef hem (2 juni 1893): *J'ai chez moi quantité de notes et documents relatifs à des familles du pays de Furnes, de Bryarde, van de Bampoelle, Schynckele, Waterleet etc...* Bij het lezen van een volgende brief (10 juni) moet Merghelyncks hart even een overslag gemaakt hebben. Het familiearchief van de 17de-eeuwse bewoners de Bryarde van 'zijn' Kasteel Beauvoorde bevond zich daar en hij mocht dit uitlenen! Op 19 juni werd alles in een kist met de trein van Gent naar leper gestuurd. De volgende dag al stuurde Merghelynck een ontvangstbewijs terug waarin hij

VAN EDELMAN TOT EDELMAN: DE FAMILIE-DOCUMENTEN DE BRYARDE

alles opsomde. Vier maanden lang kon hij alles inkijken en hoe kan het ook anders: hij vroeg of hij ze kon kopen. Albéric antwoordde dat hij niet zelf kon beslissen omdat dit onverdeeld bezit de hele familie toebehoorde. Ondertussen had genealogisch onderzoek uitgewezen dat dit familiearchief na enkele omwegen in de familie Schynckele beland was en vandaar in de familie de Crombrugge en dat deze laatste familie dus maar heel ver verwant was aan de Bryardes. Hierop besloot de familie de Crombrugge na overleg gewoon alles aan hem cadeau te doen! Merghelynck kon zijn vreugde niet op. Deze documenten zijn helaas inmiddels opnieuw spoorloos...

Pieter Donche

Albéric de Crombrugge schreef op 10 juni 1893 een brief naar Merghelynck, met het heuglijke nieuws dat hij beschikte over het archief van de familie de Bryarde.

[Uit: FM 42 - fardes 87, Foto KBR]

Arthur Merghelynck tekent voor ontvangst op 20 juni 1893. Uit de kist zou hij de archieven m.b.t. de familie de Bryarde cadeau krijgen.

[Uit: FM 42 - fardes 87, Foto KBR]

FURNES

N° 169

Schynckels

VERENIGING VAN DE SCHYCKELS

IN DEN JAARE 1800

VERENIGING VAN DE SCHYCKELS

VERENIGING VAN DE SCHYCKELS

[Handwritten text in Dutch, likely a deed or legal document. The text is dense and covers several lines.]

[Additional handwritten notes and signatures are visible at the bottom of the page.]

[Handwritten text on a separate sheet of paper, partially overlapping the main document.]

[Handwritten text on a separate sheet of paper, possibly a continuation of the main document.]

[Handwritten text on a separate sheet of paper, containing additional notes or signatures.]

[Handwritten text on a separate sheet of paper, possibly a list or inventory.]

[Handwritten text at the bottom left of the page, possibly a signature or date.]

[Handwritten text at the bottom right of the page, possibly a signature or date.]

FM 42 is een collectie van ongeveer 1.415 fardes per familienaam, over Ieperse, Veurnse en 'diverse' families, in het *Vade-mecum* bescheiden 'Etat civil ancien et moderne' genoemd. Men vindt er kopieën van akten uit parochieregisters en Burgerlijke Stand, naast overlijdens- en huwelijksaankondigingen. Sommige aantekeningen uit parochieregisters die Merghelynck maakte zijn nu erg waardevol, vooral voor die gemeenten uit de Frontstreek waar de registers verloren gingen in WOI.

Een aantal fardes zal wel gevuld zijn vanuit zijn eigen familiearchief, waar door erfennissen allerlei papieren van aanverwanten hun weg naartoe hadden gevonden. Het gros kwam wellicht uit openbare verkopen na overlijden of gekregen van personen die er zelf geen belangstelling meer voor hadden. Merghelynck raadpleegde ook familiearchief bij kennissen ter plaatse of in uitleen en stopte zijn aantekeningen en kopieën in die fardes. Men vindt er ook briefwisseling aan Merghelynck, met daarnaast ook een pak papierstrookjes met losse aantekeningen die hij links en rechts vond. Veel van die laatste soort vindt men ook elders in zijn fonds (waar archiefreksen in hun geheel werden gedepouilleerd).

Er zitten ook nog heel wat andere oudere zaken tussen zoals bladen uit oude huiselijke memorialen, oude genealogische schetsen, oude briefwisseling, tekeningen van grafmonumenten of de tekst van een grafschrift, oude uittreksels uit registers van weeskamer, schepenarchief enz.... Van de officiële archieven bestaan de originelen vaak ook niet meer. Zo zijn er bv. authentieke kopieën, gemaakt in 1781, van enkele akten uit het register 1456-1483 van de weeskamer van Veurne-Ambacht (Noordvierschaar), terwijl van dit archief thans voor de hele 15de of 16de eeuw zo goed als niets meer rest.

DE VERRASSINGSPAKKETJES VAN HET FONDS MERGHELYNCK

Soms is de inhoud magertjes; van andere zijn er vier of meer mappen. Men kan er verrassende ontdekkingen doen, ook over andere families dan de naam op het etiket van de farde. Meestal is er dan wel ergens een familieband en werden de stukken daarom niet gescheiden. Bij *de Crane* vindt men bv. een groot (32x41 cm) vroege 17de-eeuws genealogisch schema met alle afstammelingen in mannelijke en vrouwelijke lijn van Cornelis van Schore en Maria van Oeren, die ca. 1500 leefden. Persoonlijke documenten geven vaak erg leuke details, zoals de brief uit 1725 waarin een C.J. Schynckeke, uitgeweken van Veurne naar Doornik aan zijn neef schrijft dat *les Walons ne pouvons pas prononcer mon nom...* en dat ook niemand zijn naam correct kan schrijven: *Il y en n'a qu'ils l'ecrivent bien ...*

Pieter Donche

Een compositie van diverse stukken uit bundel 42, een wirwar van briefjes, notaatjes en papierstrookjes, allen met betrekking op de familie Schynckeke.

[Uit: FM 42, farde B269c, Foto KBR]

Bangalla le 11 août 1903

Cher Monsieur,

Après mûre réflexion, voir à quelles
considérations je me suis arrêté au sujet
de mon manuscrit.

Puis qu'il m'en coûte de me séparer
de mon enfant, je prévois l'impossibilité
de l'abandon et de le publier par moi-
même malgré les vives instances de mes
meilleurs amis. Le livre me fait de
faux et je ne puis pas avec déplaisir
l'écarter de votre collection, il en formera
un fleuron indispensable.

Je vous le cède donc contre le prix de
deux cents francs que vous m'avez offert
et que, selon votre désir, vous m'avez
versé par accord de la Banque nationale.

Afin d'éviter les retard, ou des indiscretions
au village, veuillez adresser la lettre
contenant l'accord de mon nom à la
Bibliothèque royale.

Veuillez agréer, Cher Monsieur,
avec mes meilleurs remerciements
l'assurance de mes sentiments bien
dévoués.

H. H. H.

P.S. - Les belles notes vous feront
ressivre dans le volume de Hambrecht.

H. H.

Henri Hosdey (1855- 1906) uit Boezinge werd na zijn opleiding door Arthur Merghelynck snel een bekwaame paleograaf en had wellicht daaraan zijn betrekking aan de handschriftenafdeling van de Koninklijke Bibliotheek te Brussel te danken. Misschien woonde hij al in 1882 (deeltijds) in het Brusselse. In 1882-84 maakte hij voor hem analyses van bronnen bewaard in het Algemeen Rijksarchief. Hij publiceerde ook zelf in lokaal-historische tijdschriften zoals *Fragmenta* en *Biekorf* en de *Annales du Comité Flamand de France*.

Hij bewerkte ook bronnen voor een eventuele latere eigen uitgave. Zo maakte hij korte analyses van de bijna duizenddriehonderd 14de tot 18de-eeuwse denombrementen van lenen en achterlenen afhankelijk van het Veurnse leenhof met schetsen van de zegels, van de baljuwsrekeningen, van documenten die in 1862 uit Wenen teruggestuurd waren en van de kwitanties van de Rijkselse Rekenkamer, telkens voor de stukken die Veurne-Ambacht betroffen. Dit alles stond op stevige losse blaadjes, dicht beschreven in een klein maar niettemin goed leesbaar geschrift.

In 1903 correspondeerden Merghelynck en Hosdey erover. Merghelynck had hem blijkbaar een voorstel tot aankoop gedaan en 150 frank geboden. Hosdey schreef op 31 juli 1903 dat (vertaald) *dit hem anderhalf jaar vele avondlijke uurtjes werk had gekost en dat een expert in oud schrift toen 5 frank per uur werd betaald...* Merghelynck had de hint begrepen en verhoogde zijn bod met 50 frank. Hosdey dacht na en antwoordde: *Hoewel het me pijn doet van mijn (geestes)kind te scheiden, zie ik geen mogelijkheid voor een eigen uitgave, ondanks de aanmoedigingen van mijn beste vrienden. Maar in uw verzameling zal het een onmisbaar juweeltje zijn dat het oude Veurne-Ambacht zal doen herleven. Ik laat het U dus voor de 200 frank die U me biedt.*

LATE AANWINSTEN: DE AANKOOP VAN FM 55bis (1903)

Hij vroeg de betalingsopdracht van de bank te sturen naar zijn adres in de bibliotheek en niet naar zijn thuisadres om alle 'indiscreties' te vermijden... Op 13 augustus was de betaling aangekomen. Een verzekering bij de post was te duur en de spoorwegen verzekerden niet, dus had hij het maar per express verstuurd naar Ieper. Hij besloot met: *Merci, - Amusez-vous bien avec les sceaux de Furne-ambacht. Nous en reparerons. Bien à vous. H.H.* Deze aanwinst gebeurde dus na de publicatie van het *Vade-mecum* en is er daarom niet in beschreven, maar wordt wel vermeld in de uitgave van de annotaties door Merghelynck op zijn *Vade-mecum*.

Hosdey overleed drie jaar later in Hocilaart. Hij werd begraven in Vinkem. Zijn echtgenote was geboren in dit buurdorp van Wulveringem. Misschien had hij haar leren kennen toen hij in het begin van de 1880-er jaren als Merghelyncks medewerker op Beauvoorde verbleef. Arthur Merghelynck bewaarde zijn bidprentje en zijn brieven in FM 55bis.

Pieter Donche

Merghelynck bewaarde de brieven van Hendrik Hosdey in de bundel FM 55bis. Deze brief dateert van 11 augustus 1903. Hosdey verkoopt zijn manuscript voor 200 franken.

[Uit: FM 55bis, Foto KBR]

ndi ou des inscriptions
dresse la lettre
à mon nom à L

cher Monsieur
remerciments
tant bien que mal

H. Hosdey

ter vous ferait
un grand plaisir
H.H.

COUTUMES
DES
PAYS ET COMTÉ DE FLANDRE.

QUARTIER DE FURNES.

COUTUMES DE LA VILLE ET CHATELLENIE DE FURNES
TOME IV.

PAR L. GILLIODTS-VAN SEVEREN,

DOCTEUR EN DROIT, MEMBRE DE LA COMMISSION ROYALE POUR LA PUBLICATION DES ANCIENNES LOIS ET ORDONNANCES
DE LA BELGIQUE ET DE LA COMMISSION ROYALE D'HISTOIRE.

BRUXELLES,
J. GOEMAERE, IMPRIMEUR DU ROI,
RUE DE LA LIMITE, 21.

1897

ANDRE.

FURNES

NES LOIS ET ORDONNANCES

De Bruggeling Louis Gilliodts-Van Severen (1827-1915) was, net als Arthur Merghelynck, een gefortuneerde grondeigenaar. Ook rijke mensen hebben behoefte aan een 'onschuldig tijdverdrijf'. Gilliodts las oude teksten en zijn favoriete jachtterrein was het Brugse stadsarchief. In 1868 werd hij er archivaris gekozen en bleef nog zevenenveertig jaar op post. Hij had al snel de reputatie van een 'geleerde'. Hij had een bijzondere belangstelling voor het oude Vlaamse gewoonterecht en publiceerde er zevenentwintig lijvige boekdelen over. Het Brugse kwam hierin eerst aan bod, waarna de rest van Vlaanderen volgde.

In de 1890-er jaren was het Veurnse aan de beurt, waar Arthur Merghelynck (van 1888 tot 1897) archivaris was. Merghelynck had daar over het leenhof Burg van Veurne talrijke documenten opgediept en zorgvuldig geklasseerd. Net toen hij zijn functie had neergelegd, vernam hij dat Gilliodts dit wilde gebruiken om in een vierde deel een overzicht te geven van alle lenen afhankelijk van dit hof met hun opeenvolgende eigenaars en onderlinge verwantschap. Arthur Merghelynck moet zich geveleid gevoeld hebben dat dit zou gebeuren op basis van 'zijn' voorbereidend werk. Hij had veel ontzag voor Gilliodts, wiens werk hij '*remarquable*' noemde en zijn auteur '*un savant historien*'.

Nog in 1897 verscheen dit overzicht al. Maar... het werd een grote ontgoocheling. Hij gaf hier lucht aan in een voetnoot in zijn werk over Beauvoorde (p. 24). De feodale leenopvolging noemde hij '*tout a fait fantaisiste*' beschreven en in niets corresponderend met zijn eigen zeer grondige opzoekingen. En... dat hij helaas had moeten vaststellen dat dit nog voor veel andere lenen evenzeer het geval was. Meteen na het verschijnen van Gilliodts' werk had hij er hem al over aangeschreven. Gilliodts argumenteerde toen dat het hoofddoel van zijn

TWEE ERUDIETEN EN ÉÉN ONDERWERP, OF WAAROM GENEALOGIE EEN VAK APART IS

werk de rechtshistorische studie was en zijn reconstructies een middel en geen doel op zich... (zijn brief bleef bewaard, ingekleefd in FM 38). Merghelynck nam dit kort over en zette hem zelfs wat uit de wind door te opperen dat de 'erudiet' en 'geleerde archivaris' zoals hij hem onverminderd noemde, misschien dit werk aan iemand anders had uitbesteed...

De complexiteit van de reconstructie was zwaar onderschat geweest. Dat het overzicht in al zijn onvolkomenheid toch gepubliceerd werd, is iets wat Arthur Merghelynck niet anders kon dan een 'spijtige zaak' noemen. Merghelynck heeft gelijk: er een beroep op doen voor verwantschapsbanden is bouwen op drijfzand, zoals we zelf meermaals konden vaststellen. Of hoe aangetoond is dat genealogie in een heel ver verleden toch een kunst op zich is...

Pieter Donche

Coutumes des Pays et Comté de Flandre...
Tome IV. Merghelynck bestempelde dit overzicht als een 'spijtige zaak'.